

Stojrenski dom

Štev. 163

U. Ljubljana, 20. julija 1936

Str. 1.

Ves španski Maroko v rokah upornikov - Dve vladi odstopili Uporna vojska koraka nad Madrid Obsedno stanje nad vso Španijo - Notranji minister general

Martínez Barrios, predsednik parlamenta, ki je v revolucionarnih dneh sestavil novo vlado. Zaradi napredovanja upornikov pa je še isti dan podal ostavko

Madrid, 20. julija. o. Po zadnjih vesteh, ki so kljub zaprtim mejam prišle iz Španije, je razvidno, da je v vsej Španiji izbruhnila krvava državljanska vojna, za katero je dal pobudo zverinski policijski umor desničarskega voditelja Calva Sotella. Upornikom se je na čelo postavila armada, ki je dala prvo znamenje za vstajo. Socialistično-boljševiška vlada je sprva izdajala pomirljive vesti, kako obvladuje položaj in kako je upor zadusen, toda kljub temu je včeraj morala odstopiti. Njen odstop so utemeljevali s tem, da je treba združiti vse republikanske in socialistične sile v obrambi proti fašizmu. Novo vlado je sestavil Martínez Barrio. Vojni minister je takoj včeraj objavil obsedno stanje nad vso državo.

Toda, kakor vse kaže, potek dogodkov ponoči ni sprememba vlade prav nič vplivala na pomirjenje v Španiji. Krvavi boji med upornimi vojniki, katerim se je pridružil vse prebivalstvo, ki je trpelo pod krvavo strahovladno španskega boljševizma, so rasli. Ves španski Maroko, kjer je vstaja izbruhnila, je v oblasti upornikov. Vlada je na mesto Tanger, kjer se je vstaja začela, poslala letala, ki so na mesto obstreljevala iz izredno krutostjo. Prav tako so obstreljevali tudi Ceuto, Melilo in druga večja mesta španskega Maroka. Toda uporniki so nekaj letal sestrelili ter ubili dva poveljnika generala vladne armade ter 30 oficirjev. Uporniki imajo v svoji oblasti glavne vojaške točke v vsem španskem Maroku. V njihovi oblasti je tudi železnica. Uporniki vrše strogo cenzuro, zlasti nad brzojavom in telefonom. Mornarica in letalstvo se v Maroku še do zdaj nista pridružila upornikom.

Nad Madrid

London, 20. julija. o. Po zadnjih vesteh je nekaj španskih ministrov in nekaj višjih oficirjev, ki so bili včasih desničarji, pa so se sedaj približali socialistični vladi, pobedni v Francijo. Po njihovi poročili korakajo uporne čete proti Madridu. Ne včeraj, ne ponoči ni prišel iz Španije čez francosko mejo noben vlak. Ustavljen je tudi ves avtobusni promet med Francijo in Španijo. Socialistične in komunistične organizacije so z vso naglase začele oboroževati svoje člane, da bi pomagale vladi v boju proti upornikom.

Nova vlada Martíneza Barria ni mogla biti kos položaju in je zaradi tega ponoči odstopila. Predsednik republike je poveril sestavo nove vlade socialističnemu poslancu Hosto Girau, ki je sprejel v svojo vlado večino članov prejšnje. Izmenjal pa je vojne ministra in notranjega ministra. Notranje ministrstvo je prevzel general Bozas, ki je takoj objavil obsedno stanje po vsej Španiji. To dejstvo, da je v socialistični vladi postal notranji minister general, kaže no vso resnost položaja.

Mornarica tudi uporniška?

Madrid, 20. julija. o. Havas poroča, da so uporniki v Ceuti in Sevilli zavzeli radio oddajni postaji. Sevillia je vsa v uporniških rokah, kljub generalnemu stajku, katerega so sklicale delavske organizacije v vseh krajih, kjer se je dvignil upor. Uporniki imajo v oblasti Kanarske in Balearske otoke. Vlada stavi svoje zadnje upanje v mornarico, katero bo skušala poslati nad uporna mesta. Toda, kakor je ponoči poročala radio postaja iz Ceute so uporniki zasedli vse ladje, ki so zasedle drane pred Marokanskimi pristanišči in plovejo z njimi proti Španiji, da prinese pomoč upornikom. Madridska vlada po radiu javlja, da so te vesti neosnovane. Položaj se spreminja od minute do minute in vlada, kakor je mogoče sklepati z redkih vestih, v vsej Španiji strahovito zmeda, in je težko verjetno, da bo vlada ostala gospodar položaja.

Stotine ranjenih

Gibraltar, 20. julija. AA. Havas poroča: Španske čete iz Maroka in tujska legija sta popoln gospodar položaja v španskih mestih okoli Gibraltarja. Ponekod so se oddelki prostovoljcev, ki so jih sestavile stranke skrajne leve, ostro borile proti upornikom, toda te oddelke je odbilo močno streljanje topništva. V Gibraltarju se vsak trenutek sliši močno streljanje iz pušk in topov. Dosedaj je mogoče mrtvih in na stotine ranjenih. V Gibraltar prihajajo mnogi begunci. Pričakujejo, da bo general Franco prišel v Granado tekom današnjega dne,

da prevzame poveljstvo nad pokretom v južni Španiji.

Gibraltar, 20. julija. AA. Havas poroča: V tukajšnje bolnišnice so prinesli mnogo ranjenecov iz zasedenega španskega ozemlja. Med ranjenci je mnogo žena in otrok. Med ranjenimi je tudi angleški državljani Marshal Eduard.

London, 20. julija. o. Havas poroča: Telefonske zveze med Londonom in Gibraltarjem so prekinjene. Tudi telefonske zveze med Gibraltarjem in Portugalsko so pretrgane. Po izjavi iz uradne strani, London ni mogel dobiti zveze niti ponoči, niti zjutraj z nobenim mestom na Pirenejskem polotoku.

Pariz, 20. julija. AA. Havas poroča iz Rabata: General Franco poroča po radiu, da so cela Andaluzija in pokrajine Valladolid in Burgos v rokah upornikov. Havas poroča tudi iz Marseilla, da je letalo, ki je šlo včeraj iz francoskega Maroka, prišlo zvečer v Marseille. Pilot je izjavil, da na letališču v Barceloni ni moglo dobiti zveze z mestom, ki je zasedeno od vojske in verjetno tudi bombardirano iz zraka.

Konec ustave v Gdanku

Narodni socialisti - gospodarji Gdanska

Vlada svobodnega mesta Gdanska je včeraj ukinila ustavo.

Gdansk, 20. julija. o. Vlada svobodnega mesta Gdanska je izdala več važnih odredb, s katerimi ukinja celo vrsto zakonov in določil glede javnega reda in varnosti. Med temi odredbami je posebno važna določba, da smejo policijske oblasti izdati vse vrste političnih odredb, brez prejšnjega odobrenja sodnih oblasti. Smejo prepovedovati zborovanja, razpuščati društva, preprečiti izhajanje listov, zapirati vse sumljive osebe brez utemeljitve ter izdati politične naredbes. Poleg tega je z zadnjimi odloki vlade popolnoma onemogočeno vsakršno javno delo judovskih meščanov. Vlada bo uvedla tajno politično policijo in je že začela vse te odredbe strogo izvajati. Tako so bila že včeraj prepovedana vsa zborovanja opozicijskih strank, tako da je zdaj vsako politično delo in razpravljanje izven okvira narodno socialistične stranke nemogoče. S tem so postali narodni socialisti praktično edini vladarji v Gdanku, kar daje slutiti, da se ne bodo ustavljali samo pri tem, ampak da bodo šli še dalje, to je, da moramo v kratkem pričakovati dogodkov v Gdanku, ki bodo resno razburili vso Evropo.

Zeneva, 20. julija. AA. Vest, da je bila v Gdankem ukinjena ustava, je izzvala v zenevskih krogih veliko vznemirjenje in splošno sodijo, da je

šlo zvečer v Marseille. Pilot je izjavil, da na letališču v Barceloni ni moglo dobiti zveze z mestom, ki je zasedeno od vojske in verjetno tudi bombardirano iz zraka.

Gibraltar, 18. julija. AA. (DNB). Tu trde, da se je gibanje čet v španskem Maroku razširilo tudi na južno Španijo in da je zajelo primorska mesta Kartagena, Ferol in Orenze.

Rabat, 20. julija. AA. Havas poroča: Iz dobro obveščenih krogov se izve, da je do upora prišlo tudi v Malagi, kjer je bilo zažganih več hiš. 2000 oseb, med njimi tudi mnogo dece, je pobegnilo v Gibraltar.

Mexico, 20. julija. AA. Havas poroča: 20.000 stavkajočih iz električnih podjetij mesta je včeraj demonstriralo po ulicah. Večina listov izhaja sicer redno, toda samo na osmih straneh.

Rabat, 20. julija. AA. Izve se, da je generalni tajnik, ki je zamenjaval visokega komisarja v Tetuanu bil aretiran od upornikov.

gdanska vlada s tem prekršila marsejsko mirovno pogodbo, zlasti pa določbo njenih členov 100. in 108., na osnovi katerih se je organizirala vlada tega svobodnega mesta, ki je bilo postavljeno pod zaščito ZN. Posebej naglašajo, da gre do stremljenja gdanske vlade očividno za to, da se ukine pravica pritožbe pri ZN in da se po vsem onemogoči delo gdanskega vrhovnega komisarja.

Tajništvo Zveze narodov se ni prejelo nikakega poročila od G. Lesterja. Čim pa bo to poročilo prišlo, se bo generalni tajnik takoj posvetoval s predsednikom ZN, angleškim zunanjim ministrom Edenom o odredbah, ki jih mora izdati odbor trojice (Francije, Velike Britanije in Portugalske), ki je bil na posebni seji sveta ZN pooblaščen, da nadzoruje razvoj položaja v Gdankem in da v potrebi zahteva takojšnje sklicanje sveta Zveze narodov.

Varšava, 19. julija. AA. Vlado krogi še nič ne komentirajo odredbe gdanske senata, o katerih je bil zunanji minister Beck očividno že prej obveščen. Omenjeni krogi opozarjajo na to, da je poluradna agencija »Iskra« že 8. t. m. v nekem svojem poročilu poudarila, da se Poljska ne sme vmešavati v notranje borbe med narodnimi socialisti in opozicijo v Gdankem. Sprito tega sodijo, da bo poljska vlada v glavnem zaščitila le poljske manjšine v Gdankem.

Politični umor med romunskimi narodnimi socialisti

Bukarest, 20. julija. o. Preiskava o umoru bivšega poslanca Stelesca še ni prinesla nobenih podrobnosti, ki bi lahko zadostno osvetlile ozadje. Pokojni poslanec Stelesco je bil ravnatelj hitlerjevskega glasila v Romuniji in se je moral v bolnišnici podvreči operaciji na slepiču. Ob uri obiskov se je pri vstopu javilo 7 oseb, ki so rekli, da hočejo obiskati poslanca, ker so njegovi prijatelji. Ko so prišli v bolnišnico, so se takoj oddali več revolverjskih strel in njega in ga ubili. Se preden so zaprtili bolnišnico, je v njej že nastala tolika zmešnjava, da niko ni mislil na to, da je treba klicati policijo na pomoč. Ko so morilci prišli na prag, jih je tamkaj čakalo mnogo ljudi, ki so morilce objemali in poljubovali.

Ko so morilci bežali v avtomobilih, jim je policija skušala slediti. Toda atentatorji so streljali nazaj na policijo, ki ni mogla nadaljevati zasledovanja.

Kaj bo z Dardanelami

Tokio, 20. julija. o. Po zadnjih vesteh Japonska ne misli podpisati dardanelske pogodbe, ki je bila izdelana v Montreuxu. Japonski mornariški krogi se odločno upirajo podpisu te pogodbe, ker dovoljuje Rusiji preveč ugodnosti. Sicer je v načelu Japonski priznana pravica, ki je slična ugodnostim ostalih obrežnih držav Črnega morja, toda te ugodnosti za Japonsko praktično ne pridejo v poštev, ločim dajejo sovjetski Rusiji pravice, ki jih črnska Rusija v tem obsegu ni imela.

Berlin, 20. julija. o. Med nemškimi diplomatskimi krogi narašča nerazpoloženje proti sporazumu v Montreuxu. Listi zelo hudo zamerjajo Angliji, češ, da je ob Dardanelah ustvarila zopet vozel vojaških pogodb, ki jih Nemčija že ves čas odklanja. Anglija v Montreuxu ni vodila, ampak je vodstvo prepustila sovjetski Rusiji. Anglija je zaslula v verigo vojaških vojaških pogodb med Francijo, Rusijo in Turčijo in nemška vlada mora sedaj še skrbno proučiti, v koliko se ta sporazum nanaša na pomorski sporazum med Anglijo in Nemčijo, ki je bil podpisan lansko leto. Ni izključeno, da bo Nemčija sedaj morala zahtevati revizijo tiste pogodbe, ker Nemčija ne sme dopustiti, da se položaj Rusije poleg Baltika ojači še v Črnem morju in to tako, da teh ojačenj Nemčija ne bi mogla nadzirati in se tako braniti pred njimi.

Rintelen zbolel

Dunaj, 10. julija. Bivši prosvetni minister in rimski poslanec ter poglavar štajerske dežele Rintelen, ki je bil zaradi sodelovanja pri narodno socialistični revoluciji leta 1934 lam obsojen na došmrtno ječo, je resno obolel. Prepeljali so ga v neki dunajski sanatorij.

Zdravnik zažigal otroke v peči

Belgrad, 20. julija. m. Vest o aretaciji zdravnika dr. Panča Stojanovića je vzbudila v Belgradu precejšnjo senzacijo. Preiskava na upravi mesta Belgrada je ugotovila, da je Stojanović, ki je doma iz Strumice in ki je bil zdravnik splošne državne bolnišnice opravljaj na svojem stanovanju v Svetosavski ulici s pomočjo svoje služkinje Zlate Matkar iz Ruda pri Zagrebu nedovoljene operacije nad ženskami. Pospeševal je namreč predčasno rojstvo otrok, ki jih je nato zažigal v peči. Policija je zato izvedla na podlagi izjave Todorovića, ki je stanoval v isti hiši, kakor zdravnik in je vse to odkril, preiskavo. Todorović je vedel že dalj časa za zdravnikovo postopanje, toda je šele pred dnevi, ko sta se s Stojanovićem sprla, povedal vse. Policija je na podlagi te ovadbe zaslala Stojanovića in služkinjo Matkar. Zdravnik Stojanović je svoje dejanje priznal. Uprava mesta Belgrada je aretirala tudi zadnji dve Stojanovićevi žrtvi Angelo Dizdanić in Anto Kaladić. Preiskava bo verjetno prinesla še večjo senzacijo, ko bo odkrila še druge nedovoljene stvari, ki jih je zdravnik Stojanović nakopičil na svojo vest.

Pred koncem arabske stavke

Jeruzalem, 20. julija. AA. Zidovski časopisi objavljajo vesti, da bo stavka Arabcev kmalu končana. Arabski voditelji pa trdijo, da te vesti niso točne, dati priznajo, da jim je stavka prinesla mnogo škode. Trdi se, da velik del arab. trgovcev ne želi odpreti svojih trgovin in začeti z delom, ker li trgovci ne morejo več izpolniti svojih obvez. Vendar pa se zdi, da bodo tem trgovcem naklonjeni večji krediti.

Veslači „Krke“ na olimpijado

Belgrad, 20. julija. m. Letošnje prvenstvene veslaške tekme na Savi na otoku Adi Ciganliji so potekle v znaku borbe moštvo iz Srbije: »Krke« iz Sibenika in »Gusarja« iz Splita. Tekme so bile končane s triumfom Krke, ki ji je uspelo petkrat premagati Gusorja, medtem, ko se je Gusar osvojil samo eno zmago nad Krkai. »Krka« je včeraj popoldne pri tekmovalju za državno prvenstvo odnesla dve zmagi v četvercu in osmecu s krmarjem ter si s tem zagotovila pot na olimpijado. »Krka« iz Sibenika je nastopila v šestih disciplinah in odnesla pet zmag, dočim je »Gusar« od sedmih disciplin zmagal samo trikrat.

Belgrad brez vode

Belgrad, 20. julija. m. Včeraj popoldne okoli štirih je nenadoma počila glavna cev vodovoda na Belih vodah. Zaradi tega je prestolnica ostala včeraj ves dan brez vode. S popravilom se je takoj pričelo, vendar še danes popoldne ni bilo končano in so Belgradjani še vedno brez vode.

Naš izvoz v Francijo

Belgrad, 20. julija. AA. Po poročilu, ki ga je prejelo ministrstvo za trgovino in industrijo, je francoska vlada na račun rednega izvoza dovolila naši državi za tretje tromesečje oziroma za drugo polletje 1936 lete izvozne kontingente za poljske pridele, les in lesne izdelke:

Konji za klanje 20 glav, žive ovce 3600 glav, sveže ovčje meso 67,5 stotov, slano meso v razsolu 175 stotov, predelano meso, svinjsko in drugo 125 stotov, klobase 1100 stotov, zaklana perutnina 50 stotov, jajc 250 stotov, koruza v zrnju v direktnem uvozu 50 stotov in 12.500 stotov z začasnim dovoljenjem, jabolk 1240 stotov, drugo sveže sadje 300 stotov čebula 60 stotov, sir 200 stotov, les za drugo polletje: 10.370 ton in lesni izdelki 268 stotov.

Drobne

Dunaj, 20. julija. o. Policija v Salzburgu je odkrila več komunističnih celic v okolici Pongaua. Aretirala je 48 oseb. Med njimi je bilo več kurirjev, ki so vršili tudi mednarodno obveščevalno službo.

Mexico, 20. julija. AA. Delavci v tukijskih elektrarnah stavkajo že tri dni. Škoda, ki je nastala zaradi te stavke samo v Mexicu, znaša okrog 300.000 pezov.

Belgrad, 20. julija. m. Včeraj zvečer ob pol 11. je nenadoma umrl član akademije univ. prof. in bivši minister Jovan Zujović.

Kamniki

Ljubljana, 20. julija.

Z ozirom na vest, da so morda Kamniške planine zahtevale zopet svoje žrtve, smo se obrnili na pisarno SPD v Ljubljani, kjer smo zvedeli sledeče:

Apelacijski svetnik g. Janša je prijavil pri SPD, da se je njegov sin Gvido odpeljal dne 23. p. m. na kolesu v Kamniško Bistrico. Pred odhodom iz doma je dejal, da se vrne v tih dneh. Gvido je nato pustil svoje kolo v Kamniški Bistrici, kjer je še danes. Iz Kamniške Bistrice je Gvido Janša odšel v Cojzovo kočjo, kjer se je vpisal 10. t. m. v spominsko knjigo. Pred odhodom iz Cojzove koče je dejal oskrbniku, da gre na Gričevce.

Ko Janše ni bilo nazaj, so domači šli za njim v planine, a niso mogli ugotoviti ničesar drugega, kakor da je Gvido pustil kolo v Kamniški Bistrici in da je bil potem v Cojzovi kočji. Z ozirom na vse to, je g. svetnik Janša prijavil slučaj Planinskemu društvu v Ljubljani, ki je takoj obvestilo reševalno ekspedicijo v Kamniku. Ta krene danes ob pol 12 v planine, da preišče posebno terene okrog Cojzove kočje.

OBISČITE od 1. do 9. avgusta 1936

JUBILEJNI

5. MARIBORSKI TEDE

POD POKROVITELJSTVOM N. J. KR. VIS. KRALJ. ANDREJA (60% popusta na železnica od 30. julija do 11. avg. 1936)

Velika gospodarska in kulturna revija!

Industrija - Tekstil - Obrt - Trgovina - Kmetijska razstava - Fokusaža vin - Velika gasilska razstava in gasilski kongres - Jedrsko in motorno letalstvo - Protipilna obramba - Filatelistična razstava in borska znamenja - Zgodovina - Umetnost - Socialno skrbstvo - Turistični promet - Šena v obrti - Medna revija - Akvaristična - Kuncerejska - Golobarska razstava - Kongres - Koncerti - Sport - Veselišni park na razstavišču.

Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji... Zeleno, romantično Pohorje... Gostoljubni, lepi Maribor... Vas vabijo!

Davčnim zavezancem

Davčne zavezance II. skupine opozarjamo, da so seznanili osnov o pridobitni na vpogled v mestnem odpravnstvu. Mestni trg 27-III. od 20. do vstetega 27. julija t. l. med uradnimi urami od pol 8 do 14 pop. Več je razvidno iz razglasa, ki je nabit na mestni deski v veži iste hiše (omarca).

Kaj naj dr. Rape še obrazloži!

Ljubljana, 20. julija.

V včerajšnjem »Jutru« je priobčil šef ljubljanskega centra dr. Stane Rape celo stran dolgo izjavo, ki naj bi v filozofski obliki strokovnjaško pojasnila vsa sporna vprašanja pri letalski nesreči, ki so se pojavila v časopisju. S tem je šef centra stopil iz svoje osamelosti in tudi osebno posegel v nesimpatično borbo, katero je skušalo časopisje iz Knaflijeve ulice cinično speljati na čisto drug teren. Mi nismo krivi, če je dr. Rape stopil s svojo besedo na dan. Če z ozirom na naša vprašanja in zahteve po razjasnitvi strahovite katastrofe, po ugotovitvi vzrokov, krivde in krivcev za nesrečo, ki nam je pred tremi leti in danes ogromno škodila v človeškem, narodnem in mednarodnem oziru, smatra za potrebno, da se opravičuje, potem je to njegova stvar in ima za to zatrdno razloge. Mi nismo omenili z imenom niti ene osebe, ker je prav osebnost dr. Rapeta taka, da bi vsako spotikanje, ob njo lahko rodilo ob tem tragičnem dogodku politična razračunavanja, ki imajo korenine v še nepozabljeni preteklosti. Čut za vrednost človeškega življenja in še posebej za vrednost slehernega slovenskega življenja je vsakemu poštenemu človeku in torej tudi nam ob tej strahoviti nesreči vsiljeval kot prvo vprašanje tisto, ki gre za tem, da razjasni kaj in kdo je kriv, da se prav na tej naši progi morejo dogajati take stvari. Ni šlo za politiko, šlo je za 15 človeških življenj. Nam se zaradi tega ni treba opravičevati, ker smo vršili samo svojo človeško dolžnost. Prepričani smo, da se nikomur, kdor misli tako in tako vrši svojo človeško dolžnost, ni treba v nobenem primeru ne zaradi svojega dela, ne zaradi svojega mišljenja opravičevati.

Časopisje iz Knaflijeve ulice je iz konkurenčnih razlogov — kakor vsem dogodkom v domači in svetovni javnosti — skušalo takoj prvi dan dati politično barvo z ostro proti njegovim svetovnim nazorskim nasprotnikom. To je žalosten pojav in primer časnikarskega cinizma, če se nad odprtimi grobovi izvršene človeške dolžnosti izrablja v namene političnega koristarstva. Še bolj žalostno pa je, če takim izvajanjem tiska daje nekako avtenčno podporo šef prizadete ustanove. Kljub izjavam dr. Rapeta pribijemo, da niso prinesle bistvenega pojasnila, marveč zvane samo kot golo opra-

vičevanje njegove osebnosti. S tem je dr. Rape sam stopil v erodo borbe, katero označa za nesimpatično in politično. Listu, ki je prvi skušal izrabiti letalsko nesrečo v druge namene, kakor pa bi bilo človeškega dostojanstva vredno, daje svoje priznanje, da ni niti z eno besedo prekorajčil mejo dostojnega poročanja. S tem je povedal dr. Rape vse in je sam pretrgal zid izolacije, kateri bi bil zastran nas kljub vsemu ostal še vnaprej. Naj zaradi tega ne zameri, če se bo zdaj imenovalo njegovo ime redno v zvezi z vsem, kar se bo še pisalo o katastrofi, kakor o vprašanjih naše civilne aviacije.

Kar se tiče njegovih odgovorov v »Jutru« ugotavljamo, da strokovnjaški odgovor ni v tem, če mnenje kateregakoli človeka, bodisi strokovnjaka ali nestrokovnjaka odpravi s tem, da ga označi za nestrokovno, lahkomišeln ali še kaj več. Skušali bomo z vsemi silami dobiti čim več mnenj, dejstev in podatkov, ker smo prepričani, da sme in mora takrat, kadar gre za dragoceno človeško življenje, govoriti vsakdo in ne samo tako zvani strokovnjaki. Če smatra dr. Rape samo sebe za edinega strokovnjaka na ljubljanskem letališču, je tudi to morda neresno. Če je to res, naj pove, čemu je klical mehanika pri svojem defektu na Krškem polju. Pove naj tudi, kako je mogoče, da je pri vseh strokovnjaških precejah bencina vendarle prišla voda v tank njegovega letala in v cisterno za bencin. Tudi naj pove, zakaj bi bilo nestrokovnjaško to, če so ljudje videli, kako se je letalo zadrževalo v dreve. Morda bo sam našel še kako podobno vprašanje. In če bo imel časa dovolj, naj odgovori še, kako je to, da je kot šef letalskega centra v Ljubljani, »človek iz območja najidealnejših pionirjev človeškega napredka, ki si v tem poklicu prvenstveno ne služi kruha, ki dela iz ljubezni do letalstva« mogel priti na kraj nesreče skoraj tri ure po tem, ko se je katastrofa dogodila. Skoraj da bi bilo potrebno, da bi bil kot prvi na mestu ne samo strokovnjak, marveč tudi človek, kateremu je kot šefu letališča izročeno v skrb vsak dan toliko človeških usod. Če pa tega ne pove, pa naj pojasni, kakšni važni opravki so ga tako dolgo zadrževali. Če je lahko na vse bistvene in nebstivne stvari o nesreči odgovarjal tako obširno, bo tozadevnim kratkim pojasnilom javnosti ustregel prav toliko, kakor je včeraj s celo stranjo v »Jutru«.

„Narod“ gleda svoj pravi obraz

»Slovenski Narod«, glasilo ljubljanskih čenč, se že ves čas pisanja o letalski nesreči zaganja v nas, kot da smo jo mi povzročili. Ne vemo zakaj je vsa ta stvar in pisanje o njenih razlogih »Narodu« tako čez glavo. Morda je hud, da letos ni tako, kakor je bilo leta 1933, ko so cenzuro merili njegovi in niso bile dovoljene neke posebne izjave, marveč tudi sleherni beseda o tem, da javnost, predvsem slovenska javnost, zahteva o nesreči pojasnila in preiskave. Morda se mu toži po tistih časih, morda bi rad, da bi slovensko občinstvo o zadevah, ki so njemu neprijetne, ne bilo informirano. Zmerja nas, kakor pital penzionist zato, ker smo vestno vršili svojo službo in smo bili javnosti na razpolago tri ure pred njim. V taki tekmi je menda vsakomur prosta pot. Najrajši bi nam nagnal na vrat vso policijo, sodnijo in magari še Orjuno. Ne bi se bavili z njim, če se ne bi postavljali v neko moralno pozo, ki je dvomljiva posebno v tem primeru. Če more slovenska javnost nad katerim pisanjem biti nezadovoljna, ogorčena, če se ga mora sramovati, potem ima »Narod« najmanj pravice, da bi na koga kazal s prstom. Vsa njegova preteklost in sedanjost daje zanimive primere o višini slovenskega bolvarnega tiska. Pa kaj bi razpravljali. V soboto je »Narod« naredil možato in pošteno dejanje, obsodil je sebe in svoje pisanje tako-le:

Strasna letalska nesreča na Golovcu dokazuje najočistnejše, kako smo majhni, nezoreli ter ne možati — ne po tem, ker se je nesreča pripetila, temveč po tem, kako smo jo sprejeli. V katastrofah se izkaže narod, se manifestirajo njegove vrline. Po tem pa, kako je del našega časopisja opredeljeval ter kvalificiral katastrofo, bi nas lahko sodila

tujina kot divjake, ki plešejo okrog mrtvih žrtev. Novinarstva, ki je na taki stopnji, se mora človek sramovati, da bi se udril v zemljo. Kadar neki list zaide v polemiko, v kateri dokazuje, da mu je bilo pri vseh stvari samo za profit, da mu je vseeno, kako je poročal o nesreči ter se ne sramuje niti cinično hvaliti z dejanji, ki so, milo rečeno, prestopki zoper pisane in nepisane človeške postavbe, tedaj se pošten slovenski slovenski novinar začne sramovati, da je član občestva, kjer ima največjo besedo bulvarski tisk. Čitatelji, ki so bili itak dovolj zbegani po nesreči sami na sebi, seveda niso mogli tako presoditi, koliko je resnice v neodgovornem poročanju. Zato se je zmeda širila čedalje bolj in nesrečni smo v dvojnem pomenu besede — zato, ker se je nesreča pripetila in zato, ker je ne znamo prenesti ter iz nje raste še drugo zlo — beganje množice s strupenimi, s sovraštvom in licenstvom preprijenimi lažmi. S takim tiskom odklanjamo tudi vsako polemiko, ker jo smatramo pod svojo častjo.

Naj smatra te besede za izraz našega mnenja, potem pa naj še enkrat prebere vse svoje poročanje o nesreči, naj prebere kot primer licenstvskega, da ne rečemo denuncijanskega konkurenčnega pisanja, svoj članek z dne 22. aprila pod naslovom: »Cvete iz vrtov »Slovenskega doma««. Tam bo nedvomno videl, kljub svojemu poštenjarskemu pešanju, moči spomina in sapa, kaj cveto rožice našega dvorišnega tiska. O tisti zadevi in o tem vprašanju sploh, bomo v jesenskem lhadu govorili tam, kjer je treba. Do tedaj pa »Narodu« in njegovim poslušalcem v zakup moralo, poštenje, dostojanstvo, kanibalstvo — sploh vse stvari, ki so mu blizu in všeč.

Proces o „kamniški ohceti“ likvidiran

Ljubljana, 20. julija.

Kakor smo že v soboto javili, se je vršila pred poštinskim senatom apelacijskega sodišča prizivna razprava proti Matevžu Pogačarju, bivšemu mesarskemu pomočniku v Kamniku, sedaj oženemu in stanujočemu v Cerkljah pri Kranju. Pogačar je bil letos 5. marca od kazenskega sodnika-poedince na okrožnem sodišču obsojen na 6 mesecev zapora zaradi usmrtilive iz malomarnosti, ko je bil obtožen, da je 18. avg. 1931 po nesreči zadel svojega prijatelja Petra Peternele s kamnom tako močno v glavo, da mu je prebil lobanjo in je Peternel 22. avg. nato umrl v ljubljanski bolnišnici. V Jagodičevi gostilni v Kamniku so 18. avg. slavili svatbo mladenca Tinača, bilo je veselo, toda pozneje je prišlo med svati in prisidniki do prepira in petepa. V tem prepiru je bil pobit Peter Peternel. Zaradi pomankljivosti prvotnih orožniških poizvedb se je nato proces o krivavi ohceti silno kompliciral in zamotal. Prvotno je državni tožilec obtožil 4 udeležence prepepa samo zaradi tepeža. Nekateri so bili oproščeni, drugi obsojeni. Glavno vprašanje je bilo, ali je bil Peternel udarjen s kamnom, ki ga je vrgele Pogačar, ali s klopjo, ki jo je vihtel stari Tinač. Mnenja zdravnikov so si bila v tem pogledu zelo diametralno nasprotna. Vršilo se je pred okrožnim sodiščem 6 razprav, naposled je prišel na založno klop le Matevž Pogačar, obtožen uboja iz malomarnosti. Pogačar je krivdo zanikal, priznal pa je, da je vrgele kamen proti dvorišču, kjer se je vršil pretep. Primarij g. dr. Lavrič je podal izvedenjsko mnenje, da je bil P. Peternel zadet in poškodovan le od kamna, nikakor pa ne od udarca s klopjo. Na podlagi tega mnenja je prvi sodnik g. Lederhas obsodil Pogačarja na 6 mesecev zapora.

Matevž Pogačar se je po svojem branilcu dr. Trampužu pritožil proti sodbi na apelacijsko sodišče. V prizivu je navajal razloge za kršitev zakona, zlasti pomankljivost dokazov postopanja in velika nasprotja v mnenju, ki so jih v procesu podali posamezni zdravnik-izvedenci. Naposled je navajal Matevž Pogačar v svojo obrambo, da je ravnal v silobranu.

Apelacijsko sodišče je za soboto odredilo javno ustno prizivno razpravo, ki je trajala od 8.30 do opoldne v dvorani št. 112. Prizivni kazenski senat so tvorili apelacijski sodniki: dr. Lav Maštnak kot predsednik, dr. Vinko Strasser in I. Klenovšek kot votani. Višje drž. tožilstvo je zastopal sen. drž. tožilec dr. Hinko Lučovnik, ki je tudi na prvi instanci zastopal javno obtožbo. Obtoženi Matevž Pogačar je bil osebno navzoč, nje-

gov branilec dr. Trampuž je bil odsoten.

Por obširnem in temeljitim referatu, ki ga je podal ap. sod. dr. Vinko Strasser, je sledilo najprej zasliševanje obtoženca Pogačarja, ki je pač vse odkrito priznal, kako se je pretep razvijal. Glede silobrane pa ni mogel podati tehtnih momentov in sam je priznal, da je kamen vrgele po daljšem premisleku. Zaslišana je bila tudi priča Flerin, s katerim je prišel obtoženec v konflikt. Sodba prizivnega senata se je kratko glasila: Obtoženec priziv se v pogledu kršitve zakona in odločbe o krivdi zavrne. Njegovemu prizivu pa se zaradi kazni v toliko ugod, da se izreče, da se izvršitev kazni odloži za 1 leto, drugače pa s sodbo potrdi v pogledu višine kazni 6 mesecev zapora.

Prizivni senat je vzel za podlago mnenje primarija dr. Lavriča, na katerega se je skliceval tudi državni tožilec dr. Hinko Lučovnik. Pogojna kazen je primerna, ker je treba upoštevati, da mora obtoženec skrbeti za družino, da je bil takrat leta 1931 mlad, star 22 let, da je ostal od takrat naprej neoporečen, zato je prizivno sodišče mnenja, da je pogojna kazen utemeljena. S sodbo apelacijskega sodišča je bil naposled proces o krivavi »kamniški ohceti« likvidiran, ki se je vlek od instance do instance kot jara kača. S tem procesom so si na okrožnem sodišču kar 4 sodniki-poedinci bežali glave.

Žita komaj za seme

Sv. Ana v Sl. gor., 19. julija.

Letošnje nepopolno vreme in elementarne neizgode, ki jih je bilo vso povsod dovolj, so prizadele tudi poljedelcem od Slovenskih gor, Apaške doline in Murskega polja mnogo škode. Točno se ugotavlja škoda šele sedaj, ko se poljski pridelki spravljajo domov. Pridelke žita je v teh krajih za 30 odstotkov manjši, kakor je bil pa lani. Pšenica in rž sta radi neprestanega neurja polegli tako, da se klasje ni moglo pravočasno razviti. Kjer je voda polja preplavila, kar se je zgodilo predvsem na Murskem polju, je pridelke tako majhen, da ga imajo kmetje le komaj za seme. Za prodajo in kruh jim ne preostaja ničesar. V prejšnjih letih so poljedelci iz teh krajev radi dobre letine pridelali precej, tako, da so mogli nekaj žita še prodati in na ta način dobiti v roke vsaj nekaj denarja. Letos tega dohodka ne bo, ker imajo kmetje pridelka komaj za svojo najskrajnejšo potrebo in še to le za prav malo časa. Vsekakor so bili ti deli naše zemlje zaradi nepopolnih razmer zelo prizadeti.

Zakaj je stavkalo delavstvo pri gradnji banovinskih cest

Podrobna opazovanja pri 10-dnevni stavki delavstva na cestah, ki jih gradi banovina v litijemskem srezu in lastni režiji, smo se na razna komentiranja in na razna posredovanja za to delavstvo odločili, da povemo o tem meznem gibanju prizadetega delavstva objektivno mnenje. To na eni strani delavstvu, na drugi pa tudi vsem, ki so omogočili, da je delavstvo prišlo vsaj do neke pridobitve.

Zakon, ki je izšel leta 1931, centralistično določa, da sme biti manualno delo plačano na uro 2.50 Din, strokovno delo pa do največ 40 Din dnevno. Za vseh devet banovin v državi velja to določilo, če se gradnje vrše iz državnih ali banovinskega fonda javnih del. Premnogokrat se je izkazalo, da so zaradi strogega centralizma nastale zmešnjave in neredi, ki povzročajo dostikrat zastoj dela, kar tudi škoduje javni upravi. Rodi pa tak centralizem nepotrebno razburjenje. Najbolj prizadeti vale krivdo mnogokrat na one, ki stvari niso zakrivali, marveč hočejo stvari odpraviti. Neštokrat smo že poudarili, da so življenjske in delovne razmere v naši državi dokaj različne. Ta razlika se kaže v eni sami banovini, kaj šele v vseh devetih. Kako je življenje različno in kako potrebe različnosti kulture se kažejo pri naših treh narodih, nam ni posebej potreba poudarjati.

Poudarjati pa moramo, da so cene življenjskih potrebščin pokazale in kažejo večje razlike, nego je kaže razlika kulturnosti. Vsek pameten in uviden državnik bi moral pri sklepanju zakonov to uvideti, ter postaviti zakon, ki bi vsaj malo omogočil zaslužek in življenje delavstva. Kako pa naj živi delavec v dravski banovini za 20 Din na dan eebe in družino, dočim je v središču države to le nekako mogoče. Kako pa naj tudi ima delavec veselo delati, če pri svojem delu nima življenja, kot bi bilo zaslužen pri težkem in napornem delu.

Priznati je treba, da pada intenzivnost dela prav povsod. Vsek pa naj tudi prizna, da delavec, vsaj slovenski, rad dela, rad ustvarja, če se njegov trud plača.

Fizična sila delavca pa je tudi takrat vzdržljiva, če je kaj v njegovem želodcu, ki to silno krepi. To so razlogi, da se pričenjajo pogoste stavke pri gradnji javnih del. Kraljevska banska uprava je to uvidela in zvišala delavstvu po odobrenju centralne vlade, v kolikor je smela in dobila dovoljenje. Banska uprava po sedanjih zakonodajih nima pravice sama izpreminjati obstoječe državne zakone, niti ne izdajati predhodnih odredb, ki so striktno določene le z dovoljenjem centralne vlade. Vsega tega pa preprosti delavec dostikrat ne ve in ne zna. Marveč zahteva, kar potrebuje. Mnogo in premnogo zakonov je že bilo v obliki centralizma izdanih, ki so slovenskega delavca zadeli pri običnem nazadovanju za plačilo in življenje. Zato se po pravici bojimo vsakega novega zakona, ki napravi med nami le nezadovoljstvo in poslabšanje že obstoječega.

Dve hudi nesreči motociklistov

Celje, 19. julija.

Danes zjutraj sta se vozila iz Celja proti Zidanemu mostu vsak na svojem motornem kolesu 20-letni trgovski uslužbenec Cenek iz Prage in dentist, 30-letni Oldrih Požirek, pravtako iz Prage. Na cesti pred Smarjetom na kraju, kjer vodi pot na Trno in k Sveti Gerti, je privozil v nasprotni smeri na kolesu Blatnik Andrej iz Smarjete. Češki motociklist Cenek je vozil po desni, to je pravi strani ceste, medtem ko je Blatnik vozil nasproti po levi, to je napačni strani. Karambol je bil neizogiben in je postal žrtev Cenek, ki ga je vršlo z motornega kolesa in je obležal na cesti nezavesten. Nesreča se je pripetila pred deseto uro. Blatnik pa ima samo pokvarjeno pri svojem kolesu prednje kolo. Kmalu po nesreči je privozil mimo zalski avtoizvošček Jager Franc, ki je nezavestnega Ceneka prepepel v celjsko bolnišnico. Cenek je dobil pri karambolu težke notranje poškodbe. Takoj pri karambolu je začel bruhati kri. Pozneje so na celjski policiji ugotovili, da sta bila oba češka tovariša gotovo namenjena v Italijo, ker

Za delavstvo bi bilo potrebno izdati zakon o minimalnih mezdah, ki bi določal plačilo in zaslužke delavstvu. Velika bojazan in upravičen sum pa se poraja med našim delavstvom, da bo s to sedanjostjo zamislilo tega zakona poslabšano sedanje stanje delavstva v naši banovini. To smo povedali le mimogrede. Pa ne preveč. Zakon o minimalnih mezdah bo moral spremeniti sedanje uredbo o javnih delih. Nikakor ne bodo mogla dela in plačilo javnih zgradb v naprej obsegati sedanja določila. Kar bo veljalo za državljana podjetnika ali tuja, mora veljati tudi za državo kot tako, če hoče biti zgled gospodarja in ustvarjajoča narodna avtoriteta. Kako more biti hlapec boljši ko gospodar, če je zgled slab. Pa k stvari sami. Velika nezaposlenost, ki je nastala v Sloveniji, je dala bankski upravi misliti, kako jo odpraviti in najti zaposlitve. Sankcije, ki so zadele najobčutnejše slovensko lesno industrijo, so dale ogromne mase brezposelnih, ki prosjajo ti mladi po občinah, srezih in banovini. Z vidika potrebe gradnje cest je banska uprava zaposlila nekaj tisoč teh delavcev. Ob največji prosperiteti dela na nastajajo stavke in motne dela samega. Obmejni rudarski revirji, ki imajo veliko večino brezposelnih, bi pri teh delih dobili zaposlitev.

Ni pa dovolj za omiljenje brezposelnosti samo delo, marveč tudi primeren zaslužek. Banska uprava se je odločila vsa dela akordirati po približni ceni odkopa 8 Din od kubičnega metra trde zemlje. Ta zaslužek pa je vsekakor premajhen, in delavci ne bodo mogli s tem zaslužkom živeti. Ako se računa, da daje en kubični meter odkopa 50 samokolnic, potem mora delavec v osmih urah nakopati in odvoziti 200 samokolnic, če hoče zaslužiti 32 Din. Tak zaslužek bi bil vsaj malo primeren za naše življenjske razmere. To pa je po vsej verjetnosti storiti nemogoče. Tudi je res, da gre delo v akordu hitreje naprej in da delavec marljivo dela v akordu, ker upa več zaslužiti. Temu pa mora biti tudi odgovarjajoče plačilo. Delavstvo se brani akordov le v tem, ker s tem sedanjem določilom ne more priti do odgovarjajočega zaslužka, pa če tudi pusti roke v delu. Naše mnenje je, da ako je delavec odgovarjajoče plačan, tudi delo napreduje, ako tega ni, se delavec protivi in ne donša potrošni ljudski denar nikakih koristi ne delavcu ne graditelju.

Na gornje utemeljitve se obračamo na kraljevo vlado, da se čimprej spremeni uredba o plačilu javnih del. Kralji. bansko upravo pa prosimo, da pri akordiranju del določi višji maksimum plačila. Pri pravilnem delu bi se moralo plačati od odkopa in odstranitve kubičnega metra zemlje vsaj 10 dinarjev, od trdeje pa vsaj 14 Din. Od takega plačila bi v dobrem slučaju pridnaga dela delavcev zaslužil v osmih urah 30 do 35 Din. Toliko pa mora zaslužiti družinski oče, da živi sebe in družino.

Katehet Andrej Ažman

Umril je v nedeljo zvečer po osmi uri nenadoma od kapi zadet čast. g. Andrej Ažman, duhovni svetnik in katehet meščanske šole v Ljubljani. Šel je ob večernem hladu na sprehod in na Miklošičevi cesti pri Delavski zbornici ga je zadela kap. Ker ga nihče ni spoznal, da je reševalni avtomobil odpepel v državno bolnišnico, kjer so mu pogojno poddelili zakrament sv. posl. olja, potem pa ga odpepel na njegov dom v župnišče sv. Jakoba, kjer leži na odru. Pokojnik je bil rojen v Kropi, dne 12. septembra 1874, v mašnika posvečen 23. julija 1898. Služboval je kot kaplan na Bohinjski Bistrici, v Borovnici, v Poljanah nad Skofjo Loko, v Sevnici in Postojni, kjer je postal kapet meščanske šole. L. 1922. je zaradi Italijanov zapustil Postojno in postal katehet na meščanski šoli v Ljubljani. Bil je izvrsten katehet in ljubezniv tovariš. Svetila mu večna luč!

Vlom v koč na Mali planini

V zadnji polovici meseca junija t. l. je bilo v zgodnjih jutranjih urah vlomljeno v koč lastnika Starovasnika Janeza na Mali planini. Imenovani ima svojo domačijo v Podstudenju št. 4. Orehek Pavle iz Ljubljane, Jegličeva c. 10, je imel od Starovasnika J. koč v najemu, v katero je pomankljivosti namestil, kakor koce za odoje, razno kuhinjsko posodo, jedilno orodje itd. Tat je pri vplomu skoraj vse odnesel, zaradi česar je bil Orehek oškodovan za približno 300—500 Din. Da Jan, ko je bila tatvina izvršena, je nekdo videl Starovasnika Lovrenca, ki je previdno hodil okrog koč in nekaj razbijal. Ko je opazovalec delo pri svoji živini končal, je šel k hoči pogledat in videl, da je odprta, vsa razmetana in odneseno vse, kar se je v njej nahajalo. Po tej ugotovitvi je zadevo takoj javil na merodajno mesto.

Ko je orožnika postaja v Kamniku prejela ovadbo, je bila takoj odrejena patrila, ki je šla ugotoviti dejanski stan, nato pa je mrzlično zasledovala zadevo in osumljenca Starovasnika Lovreta odvedla s seboj na Malo planino, kjer je po nekoliko oklevanju klonil in svoje dejanje priznal. Orožnika je nato spremljal v svoje bivališče, katerega je imel v Podstudenju pri posestniku Ramškaku Janezu, ter pokazal vse predmete, ki jih je pri vplomu nakradel v koč na Mali Planini. Nakraden plen je imel shranjen v skednju, kjer je stalno prenočeval. Ko ga je orožniška patrila zasliševala, je dajal neresnične izjave, pri hišni pre-

iskavi pa so našli orožniki več ponarejenih ključev in vitrihov.

Orožniki so ga nato odvedli v Kamnik in ga oddali v tuk. sodne zapore, kjer mu bo izrečena kazen za njegovo drznost.

Huda prometna nesreča

Ljubljana, 20. julija.

V noči od včeraj na danes je prišlo sredi Ljubljane do hude prometne nezgode, ki je vzbudila po Ljubljani splošno pozornost:

Kmalu po polnočji je peljala po Tyrševi cesti dvovprezna kočija, ko se je nankrat od zadaj zaletel v kočijo motociklist. Udarce v kočijo je bil tako silen, da je motociklista buhnilo v voz ter je dobil pri tem mladi vozač hude poškodbe. Poškodbe so hude zlasti na sprednji strani telesa, s katerim ga je vršlo v voz. Zaradi nenadnega trčenja sta se splašila konja ter odtrgala oje in z njim vred zdajpala po ulicah, tako da so je dva vploli.

Ponesrečeni motociklist je obležal na cesti in takoj poklicani reševalci so ga prepepel v bolnišnico. Tam so mu nudili prvo pomoč in danes se je motociklistu, ki je 24-letni zasebni uradnik Orešček Franc iz Selenburgove ulice, že obrnilo na bolje, dasi so zdravniki sinoči nad njegovim stanjem še doka dvomili.

Nogometni razpored na olimpijskih igrah

Berlin, 20. julija. NDB poroča: Tehnična komisija je snoči odredila naslednji razpored za olimpijski nogometni turnir:

Tekme igrajo v ponedeljek, 3. avgusta: Italija: USA (Post stadion), Norveška: Turčija (stadion Monsell); v torek, 4. avgusta: Nemčija: Luksemburg (Post-stadion), Švedska: Japonska (stadion Hertal); sredo, 5. avgusta: Poljska: Madjarska (Post-stadion), Egipt: Avstrija (Monsell); četrtek, 6. avgusta: Anglija: Kitajska (Monsell); petek, 7. avgusta: Zmagovalec Norveška: Turčija proti zmagovalcu Nemčija: Luksemburg (Post-stadion), zmagovalec USA proti zmagovalcu Švedska: Japonska (Hertal), zmagovalec Poljske: Madjarska proti zmagovalcu Anglija: Kitajska (Post-stadion); ponedeljek, 10. avgusta: zmagovalec prve runde proti zmagovalcu druge runde (na olimpijskem stadionu); v torek, 11. avgusta: zmagalci obeh tekem ob 8. avgusta (olimp. stadion); četrtek, 13. avg.: tekme za tretje in četrto mesto; sobota, 15. avg.: tekme za prvo in drugo mesto tobe na olimpijskem stadionu). Tekme prvih dveh rund se začnejo ob 17, semifinalne tekme tudi ob 17, ostale tekme pa ob 16. uri.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 20. julija: Erija.
Jutri, torek, 21. julija: Denijel.

Nočno službo imajo: mr. Sušnik, Marijin trg št. 5; mr. Kural, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec, ded., Rimska cesta 31.

Ambulanca in posvetovalnica zavoda za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani (Dečjeva doma kraljice Marije) zaradi snajenja prostorov do nadaljnjega ne posluje.

Ugotavljamo

Ljubljana, 20. julija.

V »Slov. domu« od 16. julija smo objavili, da se v zvezi z avionsko nesrečo po mestu razširjajo tudi prav različne vesti o tem, kako je pilot jarošenko prebil zadnjo noč. Poročali smo, da kroži v tem oziru dve verziji: da so ljudje, ki trdijo, da je jarošenko sedel v »Nebohniku«, dočim je druga verzija, ki jo zadržuje posebno osebo hotelja Miklič, ta, da je šel jarošenko ob 10 v svojo sobo.

V zvezi s tema dvema govoricama je naš poročevalec ponovno poizvedoval, kako je bilo z jarošenkom zadnji večer, ter smo ugotovili:

1. Pilot jarošenko na predvečer nesreče ni bil v »Nebohniku«.

2. Ravno tako ni bila listega večera v »Nebohniku« dama, ki je mišljena v našem poročilu.

3. Pač pa je sedel pilot jarošenko v družbi te dame v kavarni Miklič in je prva verzija, ki smo jo v zvezi s tem priobčili, nastala najbrž iz te slednje okolnosti. Vendar pa jarošenko tudi v kavarni Miklič ni sedel predolgo. Kavarniško in hotelsko osebje trdi, da je bil tam do desetih, dočim pravijo drugi informatorji zopet drugače.

To priobčujemo radi tega, da demantiramo nadaljne neotčne verzije, ki je v zvezi z okolnostmi ki bi utegnile vplivati na vzrok nesreče.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 20. julija: 12.00 Operne predigre (plošče) 12.45 Poročila, vreme 13.00 Čas, spored, obvestila 13.15 Narodno in druge vsebine pesni po kvartet sester Stritar, spremlja g. prof. M. Lipovšek 14.00 Vreme, borza 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Morje in sonce v naši poeziji (Milan Marjanovič iz Belgrade) 19.50 Simfonija in skilofon (oslobojstvene točke na ploščah) 20.10 Pravna ura: Kmečka zaščita II (g. Valentin Bidovec, sodnik) 20.30 Vsebo pesmi in vsebo glasba Poje g. Drago Zagar, pri klaviru g. prof. M. Lipovšek 21.00 Vmes igra na harmoniko g. Stanek Avgust in plošče 22.00 Čas, vreme, poročila, spored 22.30 Magistrov šramel kvartet.

Drugi programi

PONEDELJEK, 20. julija: Belgrad 1: 19.30 Narodne pesmi 20.30 Radijski orkester 20.50 Operne arije 21.30 Radijski orkester 22.00 Brahmsove skladbe — Belgrad 11: 20.00 Zgodovinske znamenitosti in naravne lepote Jajca — Zagreb: 20.00 Gomonodova opera »Faust« Dunaj: 21.00 Strausov koncert 22.10 Zabavni koncert 0.10 Dunajska glasba — Budimpešta: 21.40 Operni orkester — Trst-Milan: 20.40 Codova opereta »Kralj Maxime-bara« — Rim-Bari: 20.40 Koncert Rimskega kvarteta — Praga: 20.30 »Didona in Enej« od Purcella —

Dveletni deček utonil

Kamnik, dne 19. julija 1936.

Dveletni Ivanček, sinško trgovca Ivana Petka iz Nevelj pri Kamniku, je danes okrog 10 dopoldne odšel z domačega vrta k sorodniku-sosedu Brlecu, da bi se tam igral s 13 letnim Antonom Brlecom. Ko sta se že nekaj časa igrala z ljubkim Ivančkom, se je Ivanček nenakrat domislil, da mora doma nakrmiti živino in je odšel v hlev. Po opravljenem delu se je Ivanček vrnil iz hleva in iskal Ivančka. Ker ga le ni bilo moči nikjer najti, je odšel se v hišo, kjer ga je tudi zamljal iskal. Brlečevim se je oglašila temna slutnja, ki je vse hitro napotila proti Nevljici, ki teče proti žagi g. Trobevske. Na največjo žalost so našli Ivančka v vodi. Obvisel je približno 20 m nad žago pri zadrževalnici. Odnegli so ga hitro domov ter poklicali zdravnik iz Kamnika, ki je pa mogel samo ugotoviti, da je Ivanček mrtev in da mu ni več pomoči. — Zopet žalosten primer v opomin staršem, naj ne puščajo malih otrok nikdar izpred oči ali pa brez nadzorstva.

Zborovanje JRZ v Šmartnem

Šmartno, 21. julija.

Včeraj je bilo v Šmartnem uspelo zborovanje JRZ, ki ga je priredila krajevna organizacija iz Šmartnega pod Šmarno goro. Udeleženci so se zbrali deloma že v št. Vidu, odkoder so v spremstvu godbe naprej v Šmartno.

Tudi v Šmartnem je pričakala spreved velika množica ljudi, ki je dosegla udeležence navdušeno pozdravljala. Zborovanje je vodil in otvoril predsednik krajevne organizacije g. Juvan. Kot prvi govornik je nastopil g. Miloš Stare, odvetnik iz Ljubljane. Razložil je poslušalcem sedanje politično stanje ter govoril tudi o vseh političnih prerokih, ki mislijo, da so poklicani, da privedejo slovenski narod v vse močnejše pristane.

Urednik »Slovenca« g. Lojze Iljica pa je ljudstvu pojasnil pojem prave enakopravnosti, tako politične, gospodarske kakor kulturne. Tudi njegov govor so zborovalci spremljali z navdušenimi medklji.

Nato je godba zaigrala slovensko in državno himno, nakar je g. Juvan zaključil lepo in uspelo zborovanje.

„Švarc“ so se vozili z vlakom

Celje, 19. julija.

V soboto okrog 11 ponoči je bila celjska policija obveščena od železniške postaje, da se vozi z osebnim vlakom, ki prihaja v Celje okrog četrta na 12 neki sumljivi moški katerega si sprevodnik ne upa kontrolirati. Kmalu je nato prišlo drugo obvestilo, da so v Starih trije moški ušli iz vlaka, ker so se vozili brez kart. Policija se je na koleših takoj podala nasproti Peharjem in po opisu, ki ga dobila, kmalu aretirala vse 3 moške v Zavodni, ki so prihajali peš iz Štor. Med njimi je bil tudi neki Buchbinder, ki je bil letos januarja izgnan iz Jugoslavije za 5 let v Avstrijo, jer je pristojen v Gradec, dalje neki cigan Nikolč iz Mostarja in neki Gajgrovč iz Našice. Buchbinder je imel vozni list iz Maribora do Grobelnega, ostala dva pa od Ponikve do Sv. Jurja ob j. z. Ali so bili dogovorjeni, ali kako, da so se skupaj znašli v vlakom in po-

Državno prvenstvo v plavanju

Jadran (Split) 203 točke - Ilirija 193 točk

Sobotno in nedeljsko plavalno državno prvenstvo v Mariboru je bilo središče zanimanja vsega Maribora. Tako kot je bil v Ljubljani centralni dogodek srečanje Ljubljane in BSK za državno polfinalno nogometno prvenstvo, tako je bilo na Mariborskem otoku zbrano vse športno občinstvo naše severne metropole. Oba izredno lepa dneva sta še mnogo pripomogla k popolnemu uspehu letošnjega državnega prvenstva.

Organizacija tekem je bila podeljena SK Maratonu, ki jo je s svojim predsednikom inž. gosp. Ivanom Lahom izvedel odlično. Tekme so posetili tudi mnogi odličniki in voditelji našega plavalnega športa. Tako smo med drugimi opazili mariborskega župana g. dr. Juvana, zastopnika Plavalne zveze Simonoviča in Steinharta.

Glavna borba za državno prvenstvo se je vodila med Jadranom iz Splita in Ilirijo iz Ljubljane. Z veliko eroe je odnesel prvenstvo Jadran, dočim so Ljubljanci z minimalno razliko točk ostali drugi. Poraz Ilirije gre na rovaš malo slabše ženske reprezentance in pa, da je izgubila štafeto 4 x 200 m, pri kateri smo pričakovali gotovo zmago Ilirije. Z malo močnejšo žensko ekipo bi Ilirija zmagala z večjim naskokom, kot pa Jadran. Z uspehi pa, ki smo jih dosegli na letošnjem drž. prvenstvu, pa smemo biti nadvse zadovoljni.

Ze sobotne tekme, ki so bile v glavnem le predtekmovalja, so dale slutiti na sijajen uspeh v nedeljo, ki res tudi ni izostal. Najvažnejši sobotni dogodek je bil Vilfanov

rekord na 50 m.

Vilfan je pri poskusu rušenja državnega rekorda sijajno uspel in ga izboljšal za 1.3 sekunde. Njegov čas je 26.2 sekundi. Drugi rekord je postavil v predteku na 400 m še Defilipis (Zagreb), ki ga je pa v nedeljo še enkrat izboljšal.

Skoki

1. Zihnerl Branko (Ilirija) 147.42 točk; 2. Pribošek Fr. (Ilirija) 88.08; 3. Kržan (Ilirija) 73.66. Zihnerl je bil brez konkurence.

Pri skokih dam s stolpa sta se plasirali obe prijavljeni tekmovalki: 1. Kržan 26.84; 2. Kodre 23.66 (obe Ilirija).

Ostali del sporeda je bil izpopolnjen predvsem z waterpolo tekmami, ki so dale sledeče rezultate:

Jadran (Split) : Ilirija 6:0 (3:0);
Jug : Jadran (Ercegovci) 11:0 (5:0);
Jadran (Split) : Jadran (Ercegovci) 7:0 (2:0);
Jug (Dubrovnik) : ZPK (Zagreb) 16:0 (10:0);
Ilirija : Maraton (Maribor) 3:0 p. 10.

TEKMOVANJE V NEDELJO

Glavni del tekmovalja je bil včeraj in je dal naslednje tehnične rezultate:

plavanje na 1500 m:
1. Mihalek Otmar (Ilirija) 22.37.6; 2. Petrone Branko (Jadran) 22.56.5; 3. Bonacič File 24.29.5.

BSK : Ljubljana 3 : 1 (1 : 0)

Včerajšnji tekmi med BSK in Ljubljano je prisotnovala okoli 3000 gledalcev, ki so imeli priliko videti eno izmed tipičnih prvenstvenih borb. V tej borbi se je Ljubljana izkazala, da upravičeno nosi naslov najboljšega slovenskega kluba. Bila je sicer poražena, toda z nekoliko manj smole bi bil rezultat prav lahko obraten za Ljubljano.

Pred glavno tekmo sta se odigrali dve predtekmi, in sicer je SK Grafika poročila SK Svobodo s 7:0 in si s tem definitivno osvojila delavski pokal. V drugi predtekmi pa je okrnjena B-garnitura Ljubljane komaj dosegla neodločen rezultat 1:1 proti kranjskemu Korotanu. Igra je bila mlačna in je publika komaj pričakovala, da se prične glavna tekma.

Nekaj minut po določenem času se pojavi na igrišču simpatično moštvo državnega prvaka v sledeči postavi:

Popović, Radovanović, Nikolič, Arsenijević, Lechner, Knežević, Tirančič, Šurdonja, Marjanović, Božović, Glišović.

Sledilo so jim burno pozdravljeni domaći v sledeči postavi:

Logar, Jug II., Bertonec I., Pupo, Sočan, Kukanja, Janežič, Lah I., Bertonec II., Jež, Zemljič.

Moštvo BSK-a s svojo igro ni povsem zadovoljilo pričakovanja ter ostalo marsikaj dolžno. Tehnično so sicer prevladovali v polju, toda pred golom smo pogrešali odločnih strelcev. Najboljši del moštva je bil vsekar obrambni trio z vratarjem Popovićem na čelu, ki je dokazal, da ne zaostaja dosti za Glaerjem. Vse to bi mu ne pomagalo dosti, da ni imel velike eroe. Od branilcev je bil boljši Radovanović, ki je opravil mnogo težkega posla, ugaljal je tudi Nikolič s svojo brzino in odločnim startom. Krileka vrata je umela povezati obrambo z napadom in s tem zelo razbremenila napad. Tu je Lechner dobro opravil svojo nalogo s premišljeno deljenimi žogami. Stranska krileka sta podala povprečno igro, vendar je Arsenijević vidno prekašal Kneževiča in je s svojo rutino delal hude pregledave nasprotnemu napadu. Napad je izdelal nekaj res lepih potez, toda ni dosegel one višine, ki smo jo navajamo videti pri njegovih kompletnih sestavi. Vodja napada je pokazal, da ume ta posel, a ni našel pravega razumevanja pri zvezah, kjer zlasti Šurdonja ni zadostil svoji nalogi. Zato je igra potekala večinoma po hitnih in tehnično dobrih krilih. Veliko nevarnih situacij za svetilke Ljubljane ni bilo, ker sta bila naša branilca povsem na mestu.

Ljubljana je podala eno izmed svojih boljših iger, vendar bi z nekoliko bolj prevdarno igro lahko dosegla boljši rezultat. Igralci so sicer delali pošteno, a opazilo se je, da nekateri nimajo prave kondicije. Logar v голу ni imel dosti dela. Bil je precej nervozen in prvi gol gre najbrž na njegov račun. Branilski par je izborno opravil svoje delo, zlasti je ugaljal Bertonec I. s svojo odlično igro. Najboljši del moštva je bila krileka vrata, ki ni znala držati zveze z napadom. Sočan je igral povprečno in videli smo ga že boljše igrati. Od stranskih krilcev je bil Kukanja nekaj boljši od Pupota, ki se ni znašel na svojem mestu in ga ni bilo dosti opaziti na terenu. Napad je imel boljši del v desni strani, le žal, da je bila ta v prvem polčasu premalo zapelana. Krili sta bili sicer precej prodorni, vendar nista dali dosti uporabnih žog v aredo. Skoro vse akcije napada so se pričele pri Lahu, ki je trošil svoje energije tudi s tem, da je moral zaradi šibkega Pupota vedno pomagati

tem skupaj predčasno pred Storam, ko so se že vsi vozili »Švarc« izstopili, ni znano. Buchbinder je bil že danes zaradi nedovoljenega povratka v Jugoslavijo oddan v zapore okrožnega sodišča v Celju, medtem ko sta bila ostala dva njegova tovariša za enkrat pridržana v policijskih zaporih.

Dame 400 m prosto:

1. Olga Roje (Jadran) 6.36.3; 2. Loančič Zinka (Jadran) 7.33.1; 3. Biro Vera (ZPK) 7.36.7.

200 m prsno — gospodje:

1. Cerer Tone (Ilirija) 2.57.1 — nov državni rekord; 2. Matošič Dane (Jadran) 3.06.5; 3. Reiser Ivo (ZPK) 3.09.8.

Dame 100 m hrbtno:

1. Bartulović Soka (Jug) 1.34.9; 2. Beara Danica (Jadran) 1.35.2; 3. Bradač Zorka (Ilirija) 1.38.4.

100 m prosto — gospodje:

1. Draško Vilfan (Ilirija) 1.01.4; 2. Senjanović Ante (Jadran) 1.02.2; 3. Petrone Branko (Jadran) 1.06.5.

Štafeta 4 x 100 m — dame:

1. Jadran 5.47; 2. Jug 6.04.4; 3. Ilirija 6.06.

Štafeta 3 x 100 m mešana gospodje:

1. Ilirija (Vilfan, Cerer, Frič) 3:36.8. 2. Jadran 3:44.2. 3. Jug 3:54.2. Rezultat ilirske štafete je boljši 12 sekund.

400 m prosto gospodje:

1. Defilipio Zmaj (ZPK) 5:24.1, nov državni rekord. 2. Mihalek Otmar (Ilirija) 5:34. 3. Petrone Branko (Jadran) 5:47.9.

100 m hrbtno gospodje:

1. Draško Vilfan (Ilirija) 1:16.4. 2. Schell Hugo (Ilirija) 1:19.1. 3. Senjanović Ante (Jadran) 1:21.5.

200 m prsno dame:

1. Orlič Maja (Jug) 3:38.9. 2. Binder Vesna (Ilirija) 3:43.3. 3. Fine Saša 3:43.5.

Štafeta 4 x 200 m gospodje:

1. Jadran 10:07.8 (nov državni rekord. 2. Ilirija 10:10.1. 3. Jug 10:49.8.

Štafeta 3 x 100 m mešana dame:

1. Ilirija (Bradač, Binder, Grošelj) 4:42.12. 2. Jug 4:44.1. 3. Jadran 4:50.4.

Skoki:

Skoki s stolpa, gospodje: 1. Fiberl Branko 95.82 točk. 2. Trost Maks 74.80. 3. Šega Bojan 60.14. Vsi trije Ilirija.

Dame z deske: 1. Kržan Dana 30.94.

Rezultati waterpolo tekme:

Jadran (Ercegovci) : ZPK 1:4 (1:1);
Jadran (Split) : Jug (Dubrovnik) 2:3 (0:1);
Jadran (Split) : ZPK 10:0 (4:0);

Končni plasman je naslednji: Jadran 203, Ilirija 193, Jug 82, ZPK 41, Maraton 3, Jadran (Ercegovci) 0.

Prvenstvo v skokih si je priborila Ilirija.

Prvenstvo v waterpolu: 1. državni prvak Jug (Dubrovnik), 2. Jadran (Split), 3. ZPK (Zagreb), 4. Jadran (Ercegovci), 5. Ilirija.

Nemška letovišča v Slovenskih gorah

Sv. Ana, 20. julija.

Nemci imajo v Slovenskih gorah ob naši severni meji prav dobro urejena svoja posestva, v kolikor pa jih še nimajo, si vsaj prizadevajo na vse načine, da bi jih uredili. Tudi vedno znova vstajajo nove stavbe. Po nekaterih razglednih točkah (Marija Snežna, Sv. Ana) so si postavili letovišča za poletne in jesenske dni, ko je tu najlepše. Ker pa je dobro znano, zakaj si Nemci nameravajo graditi letovišča ravno tod, upamo, da bodo naše oblasti ukrenile vse potrebno, da se prepreči vso, kar bi nam utegnile škoditi iz narodnostnih ozirav.

Kolporterje »Slovenca« in »Slovenskega doma« sprejmemo za vsako župnijo. Nudimo jim dober zaslužek. Zastopstvo »Slovenca« in »Slovenskega doma« Sv. Ana v Slovenskih gorah (Rajh Joško).

Ptuj

Ptuj, 19. julija.

Veliko ljudsko zborovanje v Ptuj. Kakor v drugih mestih dravske banovine se je vršilo v nedeljo, 19. t. m., tudi v Ptuj ljudsko zborovanje na Tyrševem trgu, ki ga je priredila Akcija za novo bolnišnico v Ljubljani. Nastopili so sledi govorniki: akademik Ravnikar iz Ljubljane, kot delegat za Delavsko zbornico Kopač iz Ljubljane, medicinec Salamun iz Ptuja, za strokovno organizacijo Šmid iz Ptuja, za učiteljsko ptujeskega okraja učitelj gospodična Petovarjeva. Vsi govorniki so poročali o obupnih razmerah v ljubljanski bolnišnici ter da je zgraditev nove osrednje slovenske bolnišnice nujna potreba. Tudi razširitev ptujeske bolnišnice za porodnice in tuberkulozne, je neodložljiva zadeva. Tako ljubljanska kakor ptujeska bolnišnica sta bili zgrajeni pred več kot 50 leti, radi česar ne odgovarjata več današnjim razmeram. Na zborovanju je bila sprejeta tozadevna resolucija, ki jo Akcija za novo bolnišnico v Ljubljani odposlje centralni vladi v Belgradu in banski upravi v Ljubljani.

Aretnacija berača-tatu. Orožniki so aretirali 32-letnega Jožefa Škrinjara iz Križovljane, savska banovina, ker je po Ptuj beračil in pri tem svojem poslu kradel v stanovanjih raznih strank. — Škrinjara so izročili okrajnemu sodišču v Ptuj, ki ga je za enkrat obsodilo na 8 dni zapor.

Cirkus v Ptuj. Ptuj je sicer majhno mesto, vendar ga cirkusi radi obiskujejo, ker so Ptujčani zelo vneti za cirkuske predstave. Trenutno gostuje v našem mestu cirkus Colosseum, ki je pokazal že pri prvi predstavi, da ima na razpolago prvovrstne artiste in artistke.

Tatvina kolesa. Neznani storilec je ukradel novo moško dvokolo izpred trgovine Brencič v Panonski ulici. Kolo je opremljeno z evidenčnim številko 2-109892-25, znamke »Radiom«, tov. številka 2016898 in je vredno 1000 Din. Tatu so videli ljudje, ko se je peljal po Ljutomerski cesti proti Slov. Goricam.

Hrastnik

Hrastnik, 19. julija.

Odkar je padla občinska uprava, ki je prišla na čelo občine v dobi zloglasne JNS, je v občini zavlečeno čisto drug zrak. Pohvaliti moramo sedanjega župana, da v vsakem pogledu skuša ustreči ljudem in ne gleda prošanj po politični pripadnosti in ne grozi brezposelnim z bikovko, kakor smo to čuli od prejšnjega župana.

Današnja občinska uprava, moramo reči, se je potrudila, da je preskrbela brezposelnim nekaj dela. Od spomladani sem grade brezposelni pri regulaciji potoka Bohna. Sedaj se ob obrežju potoka polagajo betonski kvadri. Dalje se popravlja tudi cesta, ki vodi skozi Hrastnik v Trbovlje. Ta cesta se je bila zgradila že pred štiridesetimi leti. Takrat seveda niso mogli računati na velik avtomobilski promet in je tako cesta postala delavska premešna in prezoka. Po tej poti gre vse promet proti zagrebški strani. Druga cesta, ki jo te dni popravljajo, je cesta proti Sv. Marku. Cesta je bila težavna zaradi velikih zavojev. Vsa ta dela dajejo kruha mnogim brezposelnim delavcem in kakor se zdi, bo na njej še precej dela do pozne jeseni. Če se samo to upoštevamo, bomo dejali, da sedanja uprava mnogo bolj skrbi za naše brezposelne in da ji je mnogo več do dela kakor prejšnji. Tiste dni je občinska uprava znala le sebe hvaliti in se povzdigovati v nebo.

Kakšno pa je bilo gospodarjenje raznih JNS-arijev, nam bo povedal tale primer. V Hrastniku že 14 let obstoja električna zadruga, katero so ustanovili bivši JNS-ariji pod vodstvom g. Dolinška Avgusta, posestnika neštivilno avstrijskih odlikovanj. Omenjeni gospod je bil do letošnjega leta načelnik zadruge. Prišlo pa je v februarju do občnega zbora, na katerem so mnogi člani začeli ostro kritizirati poslovanje uprave z načelnikom vred. Padali so težki očitki, ki je nanje predsednik odgovarjal z grožnjami in pretil s tožbami. Zato je članstvo dalo poklicati revizorja, ki je pa res prišel do zanimivih odkritij. Našel se je neki ponarejeni ček za večjo vsoto denarja. Zaradi tega je bil poklican še drug revizor, ki je ugotovil še mnogo več nerednosti in nedostatkov, kakor prvi. Na podlagi zbrane dokazane materijala, je bilo poslovanje zadruge predano v nadaljnjo obravnavo državnemu pravdnstvu v Celju. Kako bo sodišče na tej zadevi razsodilo, bomo še poročali.

Cerkev Kristusa Kralja v Dolu pri Hrastniku

Kakor je javnosti že znano, se je začela zidati v naši hrastniški dolini cerkev Kristusa Kralja. Ze 5 let imamo v dvorani pri gospe Logarjevi zasilo urejeno kapelo, da se tam opravlja služba božja. Ker je pa v dvorani bolj malo prostora in je tudi treba plačati najemnine, je bila splošna želja, da se postavi cerkev. Izvolil se je tudi cerkveni odbor, ki je začel z delom. Res je prišlo tako daleč, da so začeli graditi cerkev. Pokojni gospod Logar Alojzij je dal brezplačno cerkvenemu odboru na razpolago prostor. Ze v letu 1935, v jeseni se je začelo betoniranje pod vodstvom zidarskega in tesarkega mojstra g. Božiča iz Trbovelj. Pomladi letošnjega leta so začeli z zidavo, ki je hitro in povoljno napredovala. Pred kratkim je bil blagoslovljen ogelni kamen. Ta obred je opravil prevzvišeni škof dr. Tomažič iz Maribora. Cerkev je danes že dozidana in ko bo lesenje gotovo, bodo takoj začeli s pokrivanjem. Največjo zaslugo pri zidavi naše cerkve ima g. vikar Lojze Zalar. Približno vse župnije, ki jih imamo v naši banovini, je že obiskal in prošil za pomoč pri zidanju nove cerkve. Ze poldrugo leto je, odkar je odsoten okraj našo cerkev. Tudi naši kmetje v hrastniški okolici so že veliko pripomogli, bodisi z lesom, z vožnjami ali s čem drugim, in so tudi še vedno pripravljeni in na razpolago, kadar bo treba. Če bo šlo po sreči, upamo, da bomo imeli v mesecu oktobru že za silo opremljeno cerkev, da se bo v njej vršila služba božja.

Letovišča v starem veku

»Srečni, kdor živi daleč od prometa,« tako se začne znana oda starega rimskega pesnika Horacija (65.–8. pr. Kr.). Iz teh besed je razvidno, da beg pred mestnim hrupom v naravo ni prikazen novega časa, marveč da so ga poznali že stari kulturni narodi, predvsem Grki in Rimljani. Iz zgodovine nam je znano, da so si že v V. stol. pr. Kr. bogati Grki gradili vile zunaj prestolnice Aten, kjer so pogosto preživeli večji del leta, tako, da so se le ob izjemnih priložnostih pojavili v mestu. Na nesrečo pa so že v prvem letu peloponeške vojne (431.–404. pr. Kr.) zmagovali Spartanci podeželske naselbine razdelali, kar je na nadaljni razvoj vaških letovišč vplivalo zelo kverno. Sele od časa Aleksandra Velikega dalje in v helenistični dobi, to je v prvih treh stoletjih pr. Kr. se je zaradi ustaljenih političnih razmer in napredujoče splošne blaginje graditev vaških letovišč spet razmahnila. Vzporredno s tem gradbenim gibanjem gre tudi

današnja mesta Licenze. V albanskem gorovju so najbolj obiskovali Tusculum (Fraskati), kjer so doslej ugotovili okoli 20 starih vil. Slične zgradbe so odkrili v bližini Albanskega jezera in jezera Nemi.

Prijatelji morskega ozračja in morskih sploh so odhajali na plažo ob obrežju Lacija in sploh v modna kampanjska kopališča: Cumae, Baiiae, Misenum, Puteoli, Pompeii, Sorrento in Salernum. Prav za prav pa so bila letovišča po vsej Italiji, toda druga niso bila tolikšnega pomena kakor navedena, kajti semke so prihajali ljudje že dolga desetletja.

V rimskih pokrajinah so vile rimskih aristokratov tvorile središče gospodarskih poslopij, tako da jih moremo primerjati z današnjimi dvorci in palačami. To niso letovišča v prejem pomena besede, marveč stalna bivališča zemljiških lastnikov, ki pa se čisto niso prav nič razlikovala od vil in letovišč ali kampanj.

Načrt in zunanjična starih vil

Po kakšnih načrtih so bile grajene in kakšne so bile sploh stare podeželske zgradbe, spoznavamo iz opisa tedanjih pisateljev, iz višvov od preostalih umetnin in po razvalinah zgradb samih, kolikor so jih do danes odkrili. O helenističnih vilah in dvorcih ne moremo mnogo povedati, čeprav so bili prav za prav zgled rimskim graditeljem. Lahko pa rečemo, da so morali graditeljski mojstri sprico muhi in svojevolje lastnikov premagati velike težave, ko so morali čisto izničevati tla z zasipanjem celih dolin, z obstojenjem strmih pobočij, s polaganjem trdnih podklade, graditvijo nasipov in preurejanjem pristanov. Najveličastnejše arhitektonsko delo na tem področju je nedvomno

vila cesarja Hadrijana v Tivoliju

ki jo lahko imenujemo pravo letovanjsko palačo. Cesar je sklenil z njo posnemati imenitne zgradbe, ki so se ga v času njegovega bivanja v Grčiji in Egiptu tako globoko doimile. Tu so spomini na atenski Pritanej na atensko Stoa Poikile, na slovito vežo, poslikano s slikami Polignota in njegovih tovarišev (V. st. pr. Kr.), na dolino Tempe, aleksandrijski Kanopos (luka v Nilski delti) in celo na Hades. Dal si je zgraditi tudi gledališče, stadion, knjižnico, akademijo po atenskem vzoru itd. V celoti bode v oči nedostatek simetrije in velika svoboda v načrtu.

Kakšne pa so bile zasebne vile, vidimo najbolj iz spisov Plinija Mlajšega (62.–114. pr. Kr.), v katerih opisuje svojo vilo v Lavrentu ob morju in svojo gorsko vilo v Tifurnumu. Priljubljena vila ob morju je imela razen stanovanjskih sob celo vrsto kopalnic z banjami, plavalnico in parno kopalnico. Nadalje je bila v nji knjižnica, soba za

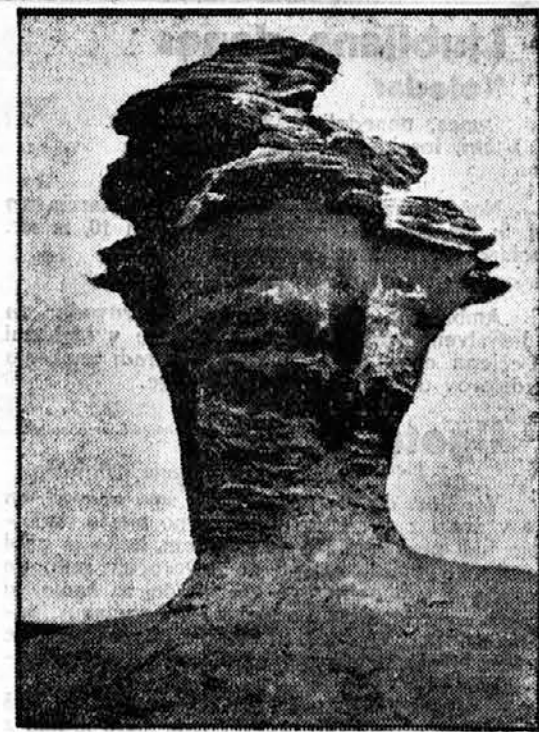
zoganje, jedilna shramba, predsoba, veranda in prostor za sončenje. Da bi si ob potrebi zagotovil popoln mir, si je dal Plinij na koncu vrta zgraditi poseben paviljon, ki je takisto imel vse stanovanjske potrebe. Njegova gorska vila pa je imela povsem drugačen značaj. Stala je sredi prostranih sadovnjakov, polnih ribnikov, slapov in vodomotov, a poleg tega je imela še celo vrsto posebnih lop, v katerih je ob raznih priložnostih prebival. Vsi ti paviljoni so bili spojeni z odprtimi ali zakritimi hodniki. Kopalnica je imela hladno in toplo vodo, parne kopeli in garderobo. Ob eni strani vile se je raztezal hipodrom s paviljonom na koncu, kjer je mogel spati in jesh. Neke vile so imele

tudi svoj »Tičistan«

kakor n. pr. vila Varrona, ki je bila last znanega rimskega pisca istega imena (116.–28. pr. Kr.). »Tičistan« je stal tik nad morjem poleg njegove pisarne in je bil poln operenih pevcov, predvsem slavikov. Dhičnica je bila zgrajena v obliki poloble, stala je na dveh vrstah stebrov in bila varovana z mrežo. Greli za ptice so bile položene povprečno med obema vrstama stebrov, na sredi plinice pa je bil ribnik za rabe in očiček na kalerega so polagali hrano za ptice.

Izkopnine

Do samih izkopninah sklenemo, da so bile vile grajene po vsakovrstnih tipih. Posebno dobro je ohranjena od vulkana zasuta vila Diomeda med Herkulanom in Pompeji in vila Pisonov v bližini Herkulana, ki ima daljši vrh in ribnik. Po zaslugi skrbnih raziskovalcev poznamo dobro ohranjeno vilo nekoga P. Vokoniusa v Tuskulu, ki izvira menda iz II. stol. po Kr. Dviga se ob gorskem pobočju in ima tri terase. Izmed pokrajskih vil pa je najbolj znana vila v Chiraganu v okrožju Haute-Garonne, ki združuje dvorce in

30 m visok stolp, ki ga je izklesala narava sama

pripadajoča gospodarska poslopja. Pod konec rimskega cesarstva so bile take vile čisto središče krščanskih kultov, kjer so mogli verniki pod lastnikovim varstvom opravljati svoje verske dolžnosti.

Nemške skomine

Jacques Maupas, je vprašal po naročilu znanega pariškega tednika nekakega diplomata o možnosti sodelovanja v Nemčiji. Dobil nepričakovan odgovor: »Mar ne vidite, da se je že pričela?« Misli je a tem nemško velikopotezno propagando, v primeri s katero se zdi delovanje Kominterne samo igrarica. Dočim lovijo Angleži, (edini, ki razen Nemcev razumejo tla), samo na trnek, so razpeli Nemci mreže po vsem svetu. Po podatkih Göbbelsovega sodelavca Gadamoškega v knjigi »Propaganda in nacionalna moč, porabi propagandno ministrstvo letno v svoje namene nad 4 in pol milijard dinarjev. Obdavčilo je v ta namen oglašje in radio, a ima še druge dohodke. Poleg nemških obvala tudi inozemske dnevnike in radio postaje in v posameznih primerih je plačalo po 5400 Din za objave v nevtralnem tisku članke. Različni zakrknani »brozjavni uradi« zastoj ali za slepo ceno nudijo »zanimivo gradivo«. Založniki prodajajo v Hitlerjevem duhu spisane knjige na tujem s 67 odstotki popusta, ker jim plača razliko Göbbelsov urad. V Evropi in Ameriki imajo Nemci 2450 stalnih zaupnikov, ki zopet razpolagajo z 20 tisoč poročevalci. Vsi prejema dobro plače. Rosenbergovala zunanje politična pisarna vzdržuje več ustanov, ki pripravljajo tla za Hitlerjeve mednarodne načrte. Med njimi so Nemško-japonsko društvo, Kitajski klub in Ukrajinski znanstveni institut v Berlinu. Tretja Nemčija neprikrito zahteva vse evropsko ozemlje, kjer doni nemška govorica. Paul Ritter je pred kratkim objavil knjigo »Boj za prostor pod soncem, kjer dokazuje zgodovinske, politične in moralne nemške pravice do neodrešenih dežel. Po obstoječih načrtih jih bo osvojila Nemčija po-

Električne železnice

Poročilo Zveze narodov navaja podatke o razmahu električnih železnic v Evropi. Lani so toliko pridobile, da znaša zdaj skupna dolžina proge 12 tisoč kilometrov. Švica, ki je elektrificirala 75 odstotkov svojih železnic, je na prvem mestu. Toda ima malo ozemlje in prednjačijo po številu kilometrov Italija s 4500, Nemčija z 2280, Francija z 2000, Avstrija z 865 km itd.

Ponočnjak pride kakor navadno pijan domov in vrže seuti čevlji ropotaje v kot. Zdjaci pa se spomni, da se stanovalec v sosednji sobi vedno pritožuje zaradi nespečnosti, zato sezuje drugi čevlji zelo tiho in previdno. Čez kake pol ure pa začuje iz sosednje sobe razburjen glas: »Sezuje si že enkrat tudi drugi čevlji, da bom mogel potem nazaj zaspati.«

Novo! Novo!

F. M. Willam

**Das Leben Marias
der Mutter Jesu**

587 strani z mnogimi slikami,
vezano Din 102'—

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA
r. z. z. o. z. v Ljubljani

Zeleni pekel

Nemo sva se umaknila nazaj... Ko so bežali dnevi, se je v naši notranjosti izvršila čudna sprememba. Nehali smo biti mi in smo postajali nekaj drugega. Diplomati, filmski operateri in pisatelji so izgubili ter se izpremenili v razuzdano tolpo pustolovcev.

Z ozkega krova smo opazovali, kako je drselo sonce z neba in se dotaknilo vode. Blešči odsev nas je silil, da smo morali zatistiti oči. Zdjaj pa zdaj se je potopil v globino ptič in komaj malce nakodral površje vode. Po kratkem času se je spet prikazal s trepetajočo srebrno bleščečo se ribo v kljunu. Urubu, črnobeli južnoamerikanski jastrebi je neslišno in neda bi trenil s perotmi krožil nad gozdovi, ki so mejili na bregove reke.

Pri eni teh prilik je dejal Bee-Mason čisto nalahno: »Bog bodi zahvaljen za popotništvo.«

Svetla rdečica je gorela na njegovih licih in zavijtel je roko v polkrogu, ki je objemal reko, dravje in nebo. Urrio in jaz sva prvič čutila razjedajoči ogenj, ki se je skrival za tem treznim svečeniškim telesnim ovajem.

TRETJE POGLAVJE

Če človeka s povprečno izobrazbo vprašate, naj vam pove, katere in kakšne so najtežje in najhujše nevarnosti tropskega pra-

gozda, vam bo odgovoril: divjaki, roparske živali, zverine in kače. Tak človek bi v knjižvnosti našel dosti opore za svoje nazore in trditve, toda kljub temu bi se zelo, zelo motil.

Ena izmed najglobljih radosti, ki čakajo neskušenega popotnika na takem potovanju, je v tem, da polagoma stresse s sebe vse predsodke in da si počasi nabira novega znanja in nove vednosti.

Urrio, Bee-Mason in jaz smo zapustili London in smo si vse, kar nas v Boliviji in njenih gozdovih čaka, predstavljali na neverjetno otroški način. Sanjarili smo o prežičih jaguarjih in o klopotačah, zvilih in klopčič. Sanjarili smo o nagih ljudeh, ki bodo vihteli svoja kopja pred našimi nosovi. Slovesno smo se odločili, da ne bomo tabornega ognja nikdar zapustili brez škorenj do kolen. Vadili smo se v umetnosti, kako je treba pritiskati puško k licu, če bi nam kje pretela nevarnost od zločinskega človeka.

Nikdar nam ni prišlo na misel, da bi bil v tem približju drevja in razkošju zelenja mogoče priti kdaj v zadrego, kje bomo našli vodo. Tudi si nismo mogli predstavljati, da divjačina kdaj ne bo pri volji, da bi nam ne skočila v lonec. Nikdar se nismo domislili, da bi nas kdaj utegnili roji majhnih mušic in žuželk zadrževati dneve in dneve in da dolga nespečnost učinkuje na človeka prav tako morilno in uničujoče, kakor krogla iz puške, ki ga zadene. Krona vse naše nevedne neumnosti in nedomislivosti pa je bila v

tem, da ni nihče od nas vzel s seboj kompas.

Tri dni severno od Rosaria smo prvič zagledali orjaško prostrano pokrajino, ki nam je vzbudila ob prvem pogledu strah in kateri so ljudje nadelili ime »Zeleni pekel«.

To je v resnici ogromen predel pragozda, tako orjaški, da človeški razum sploh ne more pojmiti, kako neizmerno daleč se razteza. Po zunanji podobi je podoben človeku, ki se je široko razkoračil na argentinskem višavju. Njegovo telo tvorijo Brazilija, Paragvaj in vzhodna Bolivija.

Njegove široke rame se na dveh straneh celine, to je pri Ekuadorju in pri Pernambucu pomakajo v dva oceana: v Atlantskega in v Tihega. Njegov suhi vrat se pri Panami rine tja v srednjeameriške republike. Na najširšem mestu je to gozdno telo široko tako, kolikor znaša razdalja od Labradorja na severu Kanade do Liverpola, ali od Londona do Sueza. Njegovi glavni žili sta veletok Amazona, Orinoko in reka Paragvaj. Približno šest sto različnih indijanskih plemen lazi kakor bolhe po njegovem zelenem kožu.

Seveda ni to gozdovje povsod enako gosto. V južnih delih se pogosto menjavajo proge, ki so podobne umetnim parkom, z gosteje zaraslimi pasovi. Govedo se pase po planjavah v bližini Paragvaja, toda gozd se kljub temu nikdar ne umakne prav zelo daleč nazaj. Gonjači in pastirji morajo paziti, da jim njihovi varovanci ne pobegnejo v gozd in se ne izgube.

Na severu tvori gozdovje strahovito zmesano in spleteno, mrzlice polno goščavje, nad katerim neprenehoma drhti sopara, ki prodira med listjem čez najvišje veje in trepeče v vročini. Kakor iz gnojnih ran se dvigajo iz pragozda gnili smradovi.

Površno predstavo o tem, s kakšnimi težavami je zvezano prodiranje v to ozemlje, človek lahko dobi, če se zapre v rastlinjak, zalije rože in rastline v njem z obilno vodo, trdno zapre vsa okna in pusti, da bočeči sončni žarki pripekajo v rastlinjak skozi stekla, sami pa medtem sede na pritrjeno kolo in ga z vsemi močmi goni, kar se da. Toda v takem umetnem peklju ga vsaj ne nadleguje mrčes.

Na prvi pogled, zlasti če človek gleda s čolna, učinkuje Zeleni pekel nanj kakor navaden gozd. Gozd nemo, pusto in malomarno pere svoje korenine v reki. Če se ne bi nad vse drugo dvigalo tu in tam nekaj palm, bi si človek lahko mislil, da ima pred seboj koe Anglije ali katerekoli druge evropske pokrajine. Senčna, hladna, zelena, negibna v sončnem siju vzbuja Zeleni pekel vtis lepote in varnosti, ki je že marsikatega novince zvalila v pogubo.

V naslednjih sedmih mesecih sem ta divji gozd spoznal, spoznal pa do dna tudi peklensko, brezumno moč, ki preži na človeka za to mirno zunanostjo. Pod senco pragozdnega listja sem bil truden, od vročine pijan, ježen, lačen in sem spoznal, kaj se pravi strah.